

KET/CHH

11. přednáška

Ing. Martin Sýkora, Ph.D

Opakování z minulé přednášky...

Lidský sluch

- *Princip a funkce sluchu, vnímání zvuku*
- *Vlastnosti sluchu*
- *Nebezpečí pro sluch*

Vliv hluku na člověka

- *Negativní důsledky hluku na člověka*
- *Měření a hodnocení hluku*
- *Legislativa v oblasti měření hluku*

Snižování hluku a jeho vlivů na člověka

Stavební a prostorová akustika

Stavební akustika

- Řeší šíření zvuku a hluku ve stavbách
- Řeší zvukovou izolaci mezi jednotlivými místnostmi atd.

Prostorová akustika

- Řeší optimální akustickou kvalitu místnosti
- Co je optimální akustická kvalita závisí na určení prostoru
- Rozdílné požadavky v různých prostorech (učebny, koncertní sály, atd.)
- Prostorová akustika dává do souvislosti subjektivní hodnocení místnosti s objektivně měřitelnými veličinami

Prostorová akustika

Prostorová akustika vychází z řešení akustického pole pomocí různých přístupů

Geometrická akustika

- *Předpokládá, že zvuk se šíří jako paprsek (bez ohybu)*

Vlnová akustika

- *Mnoho různých tvarů – řešení vlnové rovnice*

Statistická akustika

- *Prakticky nekonečné množství zdrojů, resp. odrazů*
- *Statistické řešení*

O chování zvukových vln (odraz vs. ohyb) rozhoduje velikost vlnové délky ve vztahu k rozměrům překážek

Geometrická akustika

Předpoklady

- „Zvukový paprsek“ – analogicky s optikou
- Vlnová délka mnohem menší než rozměry prostoru

Řešení akustického pole

- Paprsek se odráží od pevné překážky – úhel dopadu = úhel odrazu
- Neuvažují se interference a fáze – sčítají se pouze amplitudy

Metoda zrcadlení zdrojů

- Vhodné řešení pro „nekonečnou“ desku
- Zdroj zvuku A působí tak, jako by byl za stěnou byl identický zdroj A' ve stejné vzdálenosti od stěny

Metoda zrcadlení

Omezení

- Deska není nekonečná – omezený vyzařovací úhel hypotetického zdroje A´
- Plocha není dokonale rovinná
- Plocha není ideálně odrazivá – útlum odraženého paprsku

$$\alpha = \frac{W_{\text{pohl.}}}{W_{\text{celk.}}} = \frac{W_{\text{celk.}} - W_{\text{odraž.}}}{W_{\text{celk.}}} = 1 - \beta$$

- Činitel odrazu - β , činitel pohltivosti - α
- Hypotetický zdroj A´ je β krát slabší

Odrazy vyšších řádů

- Existuje-li více odrazivých stěn v jednom prostoru – více odrazů a více hypotetických zdrojů
- Počet odrazů – řád odrazu
- Odraz v rohu – odraz 3. řádu

Metoda zrcadlení

Typický příklad

- Reprodukční v rohu (vyzařující všesměrově)
- Odraz od 3 stěn – teoreticky tři hypotetické zdroje
- Hypotetický nárůst akustického tlaku až o 9 dB

Lze provést matematický model, postupně počítání pro

- Odrazy od všech stěn
- Vícenásobné odrazy
- Síť bodů v prostoru
- Tzv. „Ray-tracing“

Pro vzdálenost menší než vlnová délka

- Neplatí rovnost úhlu dopadu a úhlu odrazu
- Vzniká ohyb a rozptyl paprsků – tzv. difúzní odraz

Vlnová akustika

Řešení vlnové rovnice vč. okrajových podmínek

- Okrajové podmínky stěn charakterizují prostor
- Obtížné nalézt okrajové podmínky pro složitější prostory
- Numerické řešení – např. pomocí metody konečných prvků

Akustické pole uzavřené místnosti

- Soubor vlastních kmitů místnosti
- Řešení vlnové rovnice pro kvádr

$$f_N = \frac{c_0}{2} \sqrt{\left(\frac{n_x}{l_x}\right)^2 + \left(\frac{n_y}{l_y}\right)^2 + \left(\frac{n_z}{l_z}\right)^2}$$

- $l_{x,y,z}$ - rozměry místnosti, $n_{x,y,z}$ - celá čísla

Akustické pole uzavřené místnosti

Vlastní frekvence místnosti

- *Počet vlastních kmitů se postupně zhušťuje*
- *Vyrovnané zvukové pole – nad tzv. kritickou frekvencí místnosti*

$$f_k = 2000 \sqrt{\frac{T}{V}}$$

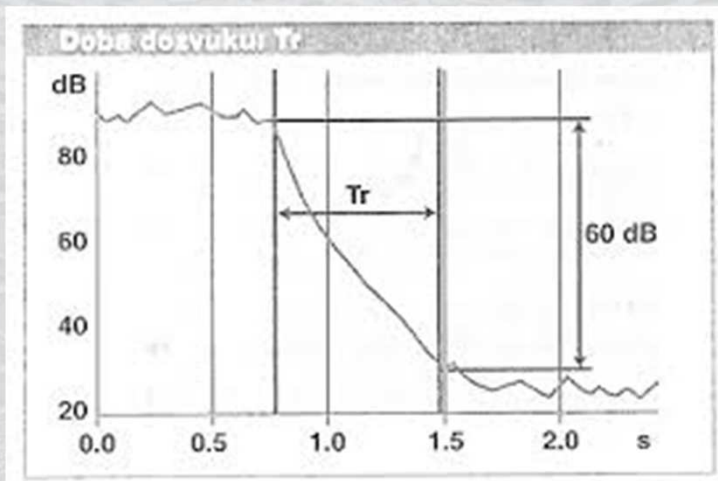
- *T – průměrná doba dozvuku, V - objem místnosti*

Statistická akustika

Řešení pole uzavřených prostorů pomocí statistické teorie

- *Hodnoty energetických veličin*
- *Základy položil Sabine počátkem 20. stol*
- *Doba dozvuku - pokles akustické energie (na 10^{-6})*
- *Charakterizuje energetickou bilanci místnosti*
- *Záleží na celkovém množství energie a pohltivosti místnosti*

Doba dozvuku

Statistická akustika

Předpoklady statistické akustiky

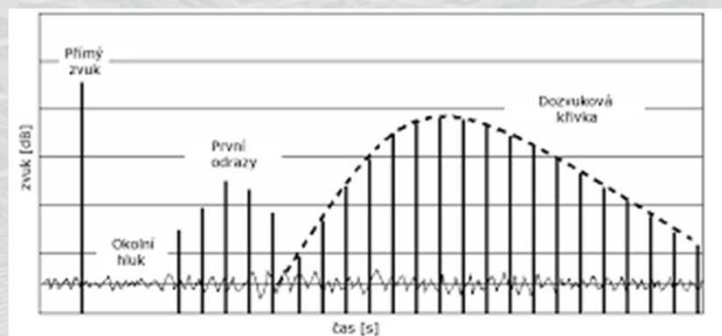
- *Hustota energie je v celém prostoru rovnoměrná a stejná*
- *V každém elementu prostoru je celková energie dána součtem středních hodnot všech energií, které do daného bodu dospěly*
- *Všechny úhly dopadu zvukové vlny jsou stejně pravděpodobné*
- *Charakterizuje energetickou bilanci místnosti*
- *Záleží na celkovém množství energie a pohltivosti místnosti*
- *Energetická bilance prostoru – zákon o zachování energie*

Doba dozvuku dle Sabina

Empirický vztah

$$T_s = \frac{0,164 \cdot V}{\alpha \cdot S}$$

- V - objem místnosti, S – plocha místnosti, α - pohltivost plochy

Úpravy prostorů z hlediska prostorové ak.

Optimalizace doby dozvuku

- *Úprava pohltivosti na určité ploše*

Optimalizace hladiny zvuku

- *Úprava celkové hladiny*

Akustická izolace sousedních prostorů

- *Úzce souvisí s úpravami vnitřních prostorů*

Nutnost pohlcovat zvuk

- *Různé metody pohlcení zvuku*

Mechanismy pohlcení zvuku

Porézní látky

- *Přeměna akustické energie na teplo*
- *Tření vzduchu v porézních materiálech*
- *Množství pohlcené energie je úměrné akustické rychlosti*
- *Tj. největší efekt umístění materiálu do místa s maximem rychlosti*
- *Odraz vlny od pevné překážky – uzel rychlosti*
- *Naopak maximum rychlosti $\lambda/4$ od překážky*

Mechanismy pohlcení zvuku

Rezonanční princip

- *Kmitající desky*
- *Kmitající membrány*
- *Helmholtzovy rezonátory*

Princip úpravy T_s

- *Nahrazení části plochy místnosti materiálem s jinou pohltivostí*

$$T' = \frac{0,164 \cdot V}{\alpha(S - S') + \alpha' \cdot S'}$$

- *Doba dozvuku je dána normou a závisí na typu prostoru*
- *Frekvenční rozsah úprav doby dozvuku*
  - *100 Hz – 4 kHz oktávová pásma*
  - *125 Hz – 5 kHz třetinooktávová pásma*
  - *63 Hz – 12,5 kHz – 1/3 oct. pásma v rozšířeném rozsahu*

Neprůzvučnost

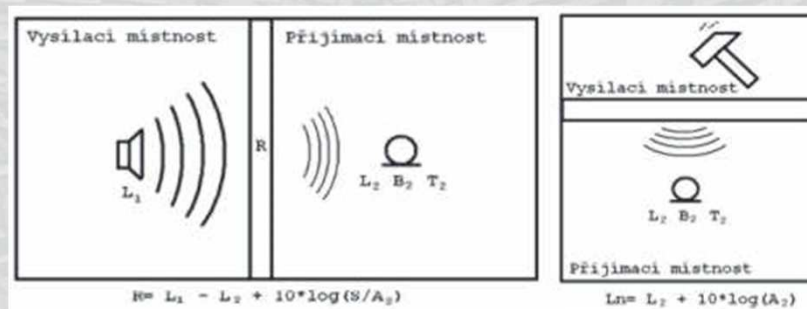
Schopnost konstrukce nepropouštět zvuk

- *Závisí na provedení dělicí konstrukce (stěny)*
- *Závisí na ploše stěny*
- *Obvykle není stěna homogenní – různá neprůzvučnost*

Druhy neprůzvučnosti

- *Vzduchová neprůzvučnost – šíření ak. Energie ze vzduchu do stěny a z ní dále do vzduchu*
- *Kročejová neprůzvučnost – šíření ak. Energie z vybuzeé konstrukce (kroky) do vzduchu*

Neprůzvučnost

Vzduchová neprůzvučnost

Neprůzvučnost mezi dvěma prostory

- „Vysílací“ místnost - 1, „Přijímací“ místnost - 2
- Lze měřit akustický tlak v obou prostorech
- Platí

$$L_{p1} - L_{p2} = R + 10 \log \frac{A_2}{S}$$

- R – neprůzvučnost, L_p – hladiny tlaku, A_2 – celková pohltivost přijímacího prostoru, S – plocha dělicí stěny
- Nezávisí pouze na rozdílu tlaků, ale i na pohltivosti přijímací místnosti
- Nutnost komplexního řešení

Kročejová neprůzvučnost

Schopnost stavební konstrukce tlumit hluk vznikající rázovým buzením

- *Přenos kroků a podobných zvuků konstrukcí*
- *Projevují se jako hluk (akustický tlak) v přijímací místnosti*
- *Měření SPL v přijímací místnosti*
- *Buzení normalizovaným zdrojem kročejového hluku*

Kročejová neprůzvučnost

KET/CHH 11.přednáška

Děkuji za pozornost